

Vragen netwerkversterking

Onderstaande vragen kunnen gesteld worden om de jongere meer bewust te maken van alle mensen die belangrijk zijn (geweest) in zijn leven. Door het stellen van de vragen komen de jongere en de begeleider op het spoor van mensen die een bijdrage kunnen leveren aan het gevoel van 'belonging' van de jongere. Door het versterken van het netwerk rondom de jongere en het aanhalen van oude, verbroken banden vermindert het gevoel van isolement van de jongere en krijgt hij weer toegang tot positieve (jeugd-)herinneringen en tot kanten van zichzelf die mogelijk zijn ondergesneeuwd.

- Hoeveel mensen denk je dat je ooit in je leven hebt ontmoet?
- Aan hoeveel van die ontmoetingen bewaar je goede herinneringen?
- Hoeveel van al die mensen zou je herkennen als je ze tegen kwam?
- Hoeveel van die mensen zouden je willen helpen als je ze dat zou vragen?
- Hoeveel van die mensen geven om jou en je familie?
- Hoeveel mensen denk je dat er meestal zijn in een familie (inclusief ooms, tantes, neven en nichten)?
- Stel dat alle mensen van jouw familie en de familie van je partner bij elkaar zouden komen, op een groot grasveld onder een mooie boom. Allemaal met eenzelfde kleur T-shirt zodat we hen gemakkelijk kunnen herkennen? Hoeveel mensen zouden hier dan zijn?
- Aan wie in jouw familie zou je kunnen vragen hoeveel familieleden er eigenlijk zijn. Is er een oom of tante of zo die dat zou weten?
- Welke waarden zijn voor jouw heel belangrijk in het leven? Bijvoorbeeld eerlijkheid, respect, liefde?
- Van wie heb jij veel geleerd over deze waarden? En van wie nog meer?
- Kan je een voorbeeld geven hoe die persoon jou dat geleerd geeft?
- Welke mensen om je heen vinden die waarden ook belangrijk?
- Met wie in je omgeving deel je deze waarden het meest?
- Aan wie geef jij deze waarden door? Aan je kinderen?
- Kan je een voorbeeld geven hoe je dat doet?
- Wie helpen jou nog meer om die waarden door te geven?

Vervolgens kan je samen of in overleg met de jongere een aantal van deze mensen benaderen. Hierbij is het van belang om te starten met het maken van contact op basis van de positieve input die je van de jongere hebt gekregen.

Een startzin van een telefoongesprek kan zijn: *'Ik begeleid x bij een aantal praktische zaken. X heeft mij verteld dat hij zulke goede herinneringen heeft aan toen u zijn docent was in de brugklas. Daarom vind ik het belangrijk om u een beetje te leren kennen'. Vind u het goed dat ik een momentje van uw tijd vraag om met u over die periode te praten?'*. Vervolgens vraag je de docent naar zijn herinneringen aan x en wat er toen bijzonder was. Hierbij zoek je naar gedeelde waarden, positieve herinneringen, gezamenlijke ambities. Je kan het gesprek afsluiten met te vertellen dat je bezig bent om een aantal mensen rondom x te verzamelen, om een ondersteunend netwerk te vormen. Zou de docent wat tijd kunnen en willen vrijmaken om hierover mee te denken? In veel gevallen blijken mensen dit best te willen.

Wanneer je vervolgens een groep mensen bij elkaar hebt verzameld rondom de jongere, is het van belang om opnieuw te starten met contact maken. Laat mensen met de jongere en elkaar praten in een informele sfeer en vertellen over wat ze belangrijk vinden in het leven, welke positieve herinneringen ze aan x bewaren etc.

Pas als er voldoende positieve energie is in de groep kan je beginnen met vertellen over de situatie van de jongere. Dit bereid je van te voren goed met de jongere voor. Het is van belang om hierbij zoveel mogelijk positieve woorden te gebruiken zonder de moeilijkheden te bagatelliseren. Als de situatie rondom de jongere duidelijk is, kan je een schets geven waarin je de situatie van de kwetsbare jongere vergelijkt met de situatie van een doorsnee jongere in Nederland. Alle jongeren lopen tegen bepaalde dingen aan (denk aan tabel 1, met stuwende en remmende krachten). Maar de meeste jongeren hebben een levenslang steunend netwerk én persoonlijke vaardigheden om hun uitdagingen het hoofd te bieden. De kwetsbare jongeren missen vaak zowel het netwerk als de persoonlijke vaardigheden. In het gesprek met betrokkenen leggen we uit dat een gemiddelde jongere in Nederland zo'n 50 tot 100 mensen om zich heen heeft die hem kunnen steunen. Dan vertellen we hoeveel (weinig) mensen er rondom de kwetsbare jongere staan. In de dialoog met betrokken mensen ontstaat dan het besef dat juist kwetsbare jongeren met een verleden in de jeugdzorg en vaak zonder veel steun van ouders een extra groot en extra sterk netwerk om zich heen nodig hebben. En pas als dat besef tot iedereen is doorgedrongen, dan is de tijd rijp op aan mensen te vragen of ze eventueel iets kunnen betekenen voor deze jongere, of ze deel kunnen en willen nemen aan een ondersteuningscoalitie.

Samen gevat kent de werkwijze 'netwerk versterken' de volgende stappen:

1. Het onderwerp bespreken met de jongere, bijvoorbeeld aan de hand van een levenslijn, een genogram, een bolletjesschema of een sociale netwerkkaart;
2. De jongere uitleggen dat je standaard werkwijze is om in ieder geval zicht te krijgen op wie er ook op langere termijn voor de jongere zijn, als steun. Als de jongere hiermee akkoord is, kan je doorgaan naar stap 3. Geeft de jongere aan dat hij niet wil dat er iemand behalve hem zelf betrokken wordt, geef dan duidelijk aan wat de beperkingen zijn van jouw inzet. Leg uit dat je een passant bent, dat je maar weinig kan betekenen voor de jongere en dat jouw rol er zeker voor 50 % uit zal bestaan om ervoor te zorgen dat hij meer zelfstandig wordt. Vraag hem naar ideeën hoe dit te bereiken. Laat het onderwerp vervolgens even rusten en wijd je aan iets dat dicht aansluit bij de directe behoefte van de jongere. Kom er op een later moment rustig op terug en begin dan weer bij stap 1 of 2.
3. Doorvragen aan de jongere op het netwerk.
4. Mensen uit het netwerk benaderen. Dit doe je in overleg met de jongere.
5. Mensen rondom de jongere uitnodigen voor een eerste verkennend gesprek. Gebruik dit gesprek om elkaar te leren kennen en om overeenkomsten te vinden. Gebruik dit gesprek ook om een gevoel van urgentie te creëren bij de betrokkenen. Je wilt graag dat zowel de jongere als de betrokkenen begrijpen dat het niet meer dan normaal is dat de jongere steun gaat krijgen bereiken van zijn doelen en uitvoeren van zijn wensen. Als je voelt dat er een positieve sfeer is en mensen urgentie voelen, kan je hen en de jongere vragen hoe zij elkaar zouden kunnen helpen. Dit leidt tot een tweede gesprek met meestal een kleinere groep mensen.
6. In een tweede gesprek kan gesproken worden over het bieden van steun en kan onderzocht worden wie welke krachten heeft in het netwerk en wie wat zou kunnen doen. Waak ervoor dat de positieve, vrije werkwijze niet in het geding komt. Mensen moeten zich niet gepusht of verplicht voelen, maar het is de bedoeling dat mensen enthousiast worden om iets voor de jongere te kunnen betekenen.
7. Werk toe naar een netwerkberaad met een concrete vraag rondom een wens van de jongere.